DISCURSUL RAPORTAT ÎN DELAȚIUNI. NOTA INFORMATIVĂ ŞI RAPORTUL

DANIELA CIOBANU-IONIȚĂ

Universitatea din Bucureşti
daniela.ionita90@gmail.com

Cuvinte-cheie: *discurs raportat, delațiune, comunism, notă informativă, raport.*
Mots clés: *discours rapporté, délation, communisme, note informative, rapport.*

1. DELAȚIUNEA ÎN COMUNISM

Fenomenul delațiunii s-a desfăşurat în perioada comunistă într-un cadru instituționalizat, fiind conceput şi alimentat de o ideologie de tip totalitar. Vorbind despre totalitarism, Hannah Arendt afirmă că acest tip de regim politic „diferă esențial de alte forme de opresiune politică pe care le cunoaştem, cum ar fi despotismul, tirania şi dictatura", deoarece esența regimurilor totalitare este „dominația totală", iar poliția secretă este cel mai bine organizat şi cel mai eficient dintre toate departamentele guvernamentale în aparatul puterii acestora (Arendt 1994: 596). *Securitatea* – instituția românească însărcinată cu controlul şi supravegherea populației în perioada comunistă – a menținut prin tactici represive o atmosferă de teroare şi suspiciune, înlăturând din calea regimului orice „duşman al poporului", real sau imaginar. Ea funcționa după model sovietic prin intermediul unei rețele informative atent alcătuite şi infiltrate în toate păturile societății. Informatorii erau selectați în urma unei verificări prealabile şi convinşi prin diferite mijloace să colaboreze cu Securitatea.

Activitatea *Securității* contra „duşmanilor poporului" a asigurat o bună desfăşurare a celorlalte demersuri inițiate de regimul totalitar: monopolul puterii, naționalizarea, colectivizarea, industrializarea, cultul personalității, cenzura, propaganda etc. Orice împotrivire față de inițiativele puterii era semnalată de informatori către securişti prin intermediul notelor informative. Aceştia realizau rapoarte şi dispuneau măsuri pentru eliminarea potențialelor pericole. Factorii subiectivi, interesele şi ambițiile umane au transformat în unele cazuri activitatea informativă într-un mijloc de răzbunare sau de manifestare a nemulțumirilor informatorilor.

Lucrarea de față analizează două documente ale Securității: o notă informativă şi un raport de deschidere a acțiunii de urmărire. Acestea au fost selectate din *Cartea Albă a Securității. Istorii literare şi artistice (1969–1989)*, o

SCL, LXXI, 2020, nr. 2, Bucureşti, p. 265–274

BDD-A32487 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 20:10:45 UTC)

colecție impresionantă de documente care au avut ca țintă oamenii de cultură din România, publicate la scurt timp după căderea regimului comunist. Documentele sunt autentice şi pot fi identificate în original în Arhivele CNSAS, la cotele indicate. Atât nota informativă, cât şi raportul informativ au fost selectate spre analiză deoarece constituie exemple ale complexității polifonice a corpusului. De asemenea, nota informativă discutată reprezintă un document atipic: informațiile nu au un caracter incriminator, aşa cum se petrece în majoritatea documentelor Securității, ci din contră, urmăresc să prezinte ținta ca pe un bun comunist. Raportul analizat ne relevă atât modul de selecție a informațiilor de către ofițeri, de confruntare a surselor, cât şi o anumită logică instituțională în care acestea erau dispuse, recodificate şi prezentate astfel încât să justifice deschiderea acțiunii de urmărire.

2. DISCURSUL RAPORTAT ÎN DELAȚIUNI

2.1. ASPECTE TEORETICE

Delațiunea reprezintă un act de comunicare instituționalizat la care participă: informatorul (*sursa*), ofițerul de Securitate (destinatarul ocult) şi referentul (*obiectivul*, ținta delațiunii). Destinatarul documentului se poate multiplica în măsura în care ofițerul a prezentat delațiunea superiorilor săi sau, depăşindu-se contextul istoric al redactării, documentul poate fi astăzi obiectul unor cercetări istorice/poate fi consultat de titular.

În cadrul unui discurs enunțul este, de regulă, asumat de cel care vorbeşte şi se prezintă ca „eu" (atât la nivelul reperajelor enunțiative, cât şi la nivelul responsabilității actului de vorbire, al garantării adevărului enunțului) (Maingueneau 2007: 166). În cadrul delațiunilor însă, informatorul redă prin intermediul discursului raportat vorbele *obiectivelor*, în conformitate cu scopul notei sale informative (de incriminare/de susținere).

Principalele tipuri de discurs raportat sunt: *discursul direct* (DD), *discursul indirect* (DI), *discursul direct liber* (DDL) şi *discursul indirect liber* (DIL), teoriile mai noi vorbind şi despre *discursul narativizat* (DN). Inserarea de către un locutor L, într-un enunț E, a discursului altor enunțiatori este denumită în literatura de specialitate *polifonie*; Anscombre şi Ducrot arată că locutorul L poate adopta două atitudini față de discursul inserat: identificarea sau distanțarea (Anscombre & Ducrot 1983: 175). În general, în notele informative, prin redarea vorbelor urmăritului, informatorul evită să îşi asume responsabilitatea pentru informațiile oferite de obiectiv, se distanțează de atitudinea acestuia şi oferă autenticitate notei. Aşa cum se petrece şi în textul jurnalistic, vocile inserate pot fi „cooperante sau divergente şi polemice, paralele sau intersectate; față de planul autorului, secvențele în stil direct, stil indirect, stil direct liber, stil indirect liber reprezintă un substrat discursiv, cu evidentă funcție informativ-persuasivă; în general, orice pasaj

BDD-A32487 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 20:10:45 UTC)

care aduce în text un alt locutor […] este sursă potențială pentru *argumentul autorității/nonautorității*" (Cvasnîi-Cătănescu 2006: 78).

2.2. ANALIZA TEXTELOR

Analiza noastră va preciza pentru fiecare fragment analizat cadrele de comunicare, participanții la actul de comunicare, strategiile utilizate de aceştia, tipurile de discurs raportat, verbele care introduc DR, precizările metalingvistice care însoțesc DR. De asemenea, vom urmări dacă există o relație directă între tipul de DR şi tipul de informații redate (incriminatoare, neutre, pozitive).

a) Nota infomativă

Dacă, în general, notele informative au ca scop principal construirea vinovăției unui obiectiv urmărit, fapt ce le conferă relevanță, există şi cazuri în care informatorul doreşte exact contrariul. Nota informativă nu mai este în acest caz relevantă pentru instituția Securității, iar informatorul se străduieşte să demonstreze că „obiectivul" este un bun comunist, susține politica partidului şi îl laudă pe liderul Ceauşescu.

Pentru a uşura analiza, am împărțit din punct de vedere tematic nota de mai jos în patru secvențe discursive (a–d):

Notă

Strict secret

23 decembrie 1978

a. [Petre Țuțea apreciază că o vizită a lui Mircea Eliade în România ar fi binevenită în momentul de față. Prestigiul internațional de care se bucură acesta nu ar face decât să atragă atenția lumii asupra noastră şi să amintească tuturor că Mircea Eliade este român, care visează în româneşte, cum spune Petre Țuțea.] b. [Amănunte în legătură cu această eventuală vizită le ştie de la Ioan Alexandru care le-a relatat că, într-o convorbire recentă avută cu Mircea Eliade, acesta susține că-l consideră pe Petre Țuțea superior sieşi (lui Mircea Eliade); la care Petre Țuțea, modest, afirmă că îl consideră pe Mircea Eliade egalul său.] c. [Dacă Mircea Eliade ar veni în țară, Petre Țuțea este de părere că ar trebui să-i facă o vizită acasă. În acest sens, i-ar spune prin Ioan Alexandru să fie anunțat dinainte de vizită, „ca să nu mătură în casă şi să vadă Mircea Eliade cum trăieşte în România un om ca el" (Petre Țuțea). Nu numai că socoteşte binevenită vizita lui Mircea Eliade în România dar, Petre Țuțea l-ar consilia pe acesta să se fotografieze cu şeful statului pentru că, acum, „când România e încercuită şi comuniştii sunt cei care trag la căruța istoriei şi a nației, trebuie spirjiniți, fiindcă trag această căruță înainte."] d. [Aflăm că Monica Lovinescu şi grupul de emigranți de la Paris ar fi spus că, dacă Mircea Eliade dă vreo declarație în țară, cei de acolo nu îi vor mai vorbi şi nici nu-l vor mai saluta, Petre Țuțea este de părere că „Monica Lovinescu greşeşte, e o pătimaşă, care e ostilă din ură pentru că maică-sa a murit în închisoare, dar ea nu pricepe nici o iotă din conjunctura politică actuală."] (Fond D, Dosar nr. 11098, f. 22.) (Serviciul Român de Informații 1996)

BDD-A32487 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 20:10:45 UTC)

Nota informativă are ca scop să evidențieze că atitudinea lui Petre Țuțea corespunde liniei partidului. Considerând cadrul teoretic stabilit de Rovența-Frumușani (Rovența-Frumușani 2005: 66), referitor la raporturile dintre participanții la actul de comunicare, putem afirma că între informator și ținta delațiunii există un raport de simetrie (fiind probabil prieteni/apropiați în viața cotidiană) și de aparentă convergență (raportorul subliniază aspecte pozitive din punct de vedere ideologic ale țintei sale).

În cadrul notei se pot identifica două cadre de comunicare: cadrul originar de comunicare, al întâlnirii dintre Petre Țuțea și informator, și cadrul secundar de comunicare al raportării. La acestea se adaugă un al treilea cadru de comunicare, al unei întâlniri anterioare care a avut loc între Petre Țuțea și poetul Ioan Alexandru.

Tipurile de discurs raportat utilizate de raportor sunt variate: discurs citat, discurs indirect, discurs indirect liber și discurs narativizat.

În prima secvență (a) este utilizat discursul indirect liber: „Prestigiul internațional de care se bucură acesta nu ar face decât să atragă atenția lumii asupra noastră și să amintească tuturor că Mircea Eliade este român, care visează în românește, *cum spune* Petre Țuțea.” Inițial, secvența poate fi considerată de cititor discursul informatorului, însă utilizarea expresiei „visează în românește”, urmată de precizarea sursei, obligă interpretarea întregii fraze ca aparținând lui Petre Țuțea care ținuse probabil un discurs mai amplu despre Mircea Eliade.

Discursul citat este utilizat în secvențele discursive c și d și este prezentat ca și cum ar aparține *obiectivului*, Petre Țuțea: 1. „când România e încercuită și comuniștii sunt cei care trag la căruța istoriei și a nației, trebuie spirjiniți, fiindcă trag această căruță înainte.” (în secvența c) și 2. „Monica Lovinescu greșește, e o pătimașă, care e ostilă din ură pentru că maică-sa a murit în închisoare, dar ea nu pricepe nici o iotă din conjunctura politică actuală.” (în secvența d). În ambele cazuri, discursul citat redă idei care reflectă perfecta aliniere la ideologie și politica partidului: comuniștii trebuie sprijiniți pentru că asigură progresul țării (1) și Monica Lovinescu (adică implicit Europa Liberă și grupul de la Paris) greșește, nu înțelege situația țării așa cum este ea percepută în interior și se manifestă cu o ură izvorâtă din subiectivism (2). Secvențele care precedă discursul citat conțin: locuțiunea conjuncțională *pentru că* și locuțiunea verbală *a fi de părere*. Aceasta din urmă marchează subiectivismul și faptul că vorbele raportate reprezintă o viziune asumată de către vorbitor.

Discursul indirect apare în secvențele b, c și d. În secvența discursivă b există trei cadre de comunicare: discuția dintre Ioan Alexandru și Mircea Eliade, care este redată de către Petre Țuțea în timpul întâlnirii cu informatorul, aceasta fiind reluată de către informator în cadrul notei informative. Petre Țuțea redă vorbele lui Ioan Alexandru prin intermediul discursului indirect: „acesta (Mircea Eliade) *susține că-l* consideră pe Petre Țuțea superior sieși”. Tot prin discurs indirect redă și informatorul vorbele lui Petre Țuțea: „Petre Țuțea, modest, *afirmă că* îl consideră pe Mircea Eliade egalul său.” Prin indicația paralingvistică „modest”, transpare și

BDD-A32487 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 20:10:45 UTC)

sentimentul de simpatie pe care informatorul îl are față de ținta delațiunii. În exemplul „Monica Lovinescu *ar fi spus că*, dacă Mircea Eliade dă vreo declarație în țară, cei de acolo nu îi vor mai vorbi şi nici nu-l vor mai saluta" (DI), utilizarea verbului dicendi la modul condițional cu valoare evidențială, indică o anumită distanțare față de discursul originar, de autenticitatea căruia raportorul nu este sigur în totalitate (Haillet 1998: 78, GALR 2005: 677).

Secvența „ca să nu mătur în casă şi să vadă Mircea Eliade cum trăieşte în România un om ca el" (Petre Țuțea), este marcată grafic prin ghilimele la fel ca discursul direct. Cu toate acestea, se obervă că la nivel gramatical reprezintă de fapt o mostră de discurs indirect. Marcarea prin ghilimele nu este însă întâmplătoare, în foarte multe cazuri acest procedeu având un rol argumentativ-persuasiv (Cvasnîi-Cătănescu 2006: 87). Similar citatului jurnalistic, citatele utilizate de informatori devin o modalitate de manipulare a cititorului: „Simpla prezență a ghilimelelor este de natură să creeze la lectură efectul şi convingerea de real/autentic şi, prin extensie, de credibil" (Cvasnîi-Cătănescu 2006: 87). Citatele prezentate de informatori erau doar în rare cazuri verificabile (existența în casă a microfoanelor, ascultarea convorbirilor telefonice ş.a.). În cele mai multe situații ofițerii preluau ca atare informațiile, fără a putea verifica dacă sunt sau nu autentice, dacă au fost poate trunchiate, adaptate sau scoase din context.

Discursul narativizat este prezent în secvențele: „Petre Țuțea *apreciază* că o vizită a lui Mircea Eliade în România ar fi binevenită în momentul de față", „într-o *convorbire* recentă avută cu Mircea Eliade", „*socoteşte* binevenită vizita lui Mircea Eliade în România", „Petre Țuțea *l-ar consilia* pe acesta să se fotografieze cu şeful statului". În aceste cazuri, utilizarea DN contribuie la rezumarea ideilor sau la redarea lor aproximativă, pe scurt, prin intermediul altor termeni decât cei din discursul originar. În următorul exemplu: „*i-ar spune* prin Ioan Alexandru să fie anunțat dinainte de vizită" secvența de DN este introdusă prin verbul *dicendi* „a spune" la modul condițional *i-ar spune.* Utilizarea condiționalului marchează în acest caz proiecția unui discurs imaginar/posibil, ceea ce permite interpretarea secvenței tot ca o formă de discurs narativizat.

b) Raportul

Documentul redat mai jos reprezintă un raport de deschidere a acțiunii de urmărire şi filaj pentru un grup de „scriitori militanți comunişti" nemulțumiți de atitudinea regimului. Ofițerul de Securitate a primit din două surse diferite informația că aceştia vor să se organizeze, drept urmare, a întocmit acest raport prin care prezintă superiorilor situația, precizând şi măsurile pe care le propune pe mai departe. La nivelul informațiilor contextuale ni se face cunoscută instituția – Departamentul Securității Statului, data – 26.12.1978, gradul de secretizare a informației – strict secret, numele şi gradul celui care întocmeşte raportul – Colonel Nicolae Mihai.

BDD-A32487 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 20:10:45 UTC)

Raport

Departamentul Securității Statului

Strict secret
26 decembrie 1978

a. [În cadrul problemei artă-cultură, este în curs de verificare informația din care rezultă că un grup al scriitorilor comuniști militanți vor să se organizeze, pentru a se opune demagogilor ce intenționează să-i desființeze.] b. [Această inițiativă a fost luată de poetul Valeriu Gorunescu, care a început să se intereseze cine ar fi dispus să adere la un astfel de grup, pentru a combate literatura apolitică și unele manifestări nepartinice din viața scriitorilor. Sus-numitul consideră că hotărârea ce urmează a fi luată va trebui să o consemneze într-o minută.] c. [Valeriu Gorunescu face parte din categoria de creatori considerați îndeosebi de noile generații, ca foști stalinişti, autori de lucrări lozincarde, lipsite de valoare etc. Printre ei amintim pe Victor Tulbure, Mihai Gavril, Petre Luscalov, George Nestor, Constantin Florea, George Ciudan, Niculae Stoian, Eugen Frunză, Maria Banuș, Nicolae Nasta și alții care, în ultima perioadă de timp se arată foarte îngrijorați de modul cum este tratată literatura militantă, deși teoretic este cerută, dar practic desființată.] d. [Ca argumente pentru susținerea celor afirmate, susnumiții se referă la modul cum s-a desfășurat Festivalul național de poezie de la Iași, conținutul volumelor cărora li s-au acordat premiile Uniunii în acest an, articolele elogioase apărute în presa de specialitate în legătură cu cărțile respective spre deosebire de materialele susnumiților care având un conținut partinic, nu sunt considerate ca fiind literatură adevărată și sunt în mod sistematic atacate, prin toate mijloacele atât în țară cât și în străinătate, atât ale celor în viață, cât și ale celor care au dispărut (Mihu Dragomir, George Călinescu etc).]

e. [În discuții mai scot în evidență că cei care beneficiază de elogii și premii dau dovadă de o rezervă totală atunci când este vorba de susținut o campanie politică. Despre actualele conduceri ale Uniunii, editurilor și revistelor, sunt de părere că nu iau măsuri eficente de îndreptare și sunt neîncrezători față de aceștia promovând acea literatură care nu răspunde sarcinilor actuale ale politicii noastre culturale.] f. [Aceste fenomene, cât și faptul că autorii din categoria celor menționați mai sus nu sunt solicitați la acțiunile interne și internaționale organizate pe linia Uniunii, nu li se publică cărțile și nici nu au unde să răspundă atacurilor îndreptate asupra lor, i-au determinat să se gândească la acțiunea raportată.] g.[Aspectul ne-a fost semnalat și pe a doua linie, apărând în plus faptul că în spatele acestei inițiative s-ar afla Eugen Barbu și Adrian Păunescu, care stau însă în umbră.]

h. [Dată fiind importanța fenomenului raportat ne propunem următoarele:

1. Împreună cu Inspectoratul Municipiului București – Securitate, vom mobiliza rețeaua din rândul scriitorilor, atât pentru a afla noi amănunte în legătură cu fenomenul semnalat, cât și pentru a lua măsuri de descurajare a inițiatorilor și împiedicarea materializării intențiilor ce le au.
2. Valeriu Gorunescu va fi pus în filaj pentru o perioadă de șase zile pentru a identifica persoanele cu care intră în contact, ca să putem lua măsuri de verificare a lor.

BDD-A32487 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 20:10:45 UTC)

3. Vom introduce măsuri I.C.T. la domiciliul numiților Valeriu Gorunescu şi Victor Tulbure.
4. Vom întocmi o notă pentru informarea organelor de partid cu acest aspect.]

Şeful Serviciului,
Colonel Nicolae Mihai.

(Fond D, dosar nr. 10966, volum II, f. 270–271) (Serviciul Român de Informații 1996)

În cadrul acestui raport se pot identifica două secvențe discursive, care se constituie în două mişcări discursive (înțelegând prin acestea „unități funcționale şi semantice ale textelor, având scopuri specifice de comunicare") (Biber & al. 2007: 24): una de informare şi una de propunere a măsurilor, pe care le-am împărțit, pentru a uşura analiza, în opt sub-secvențe (a-h) după cum urmează: (a) – un preambul în care sunt indicate domeniul şi problema vizată, (b) – detalierea problemei şi indicarea țintei principale, Valeriu Gorunescu, (c) – enumerarea tuturor celor implicați în problemă în frunte cu V. Gorunescu şi a cauzei pentru care ei pledează, (d), (e) – detalierea opiniilor grupării puse sub urmărire, (g) – confruntarea surselor, (h) – trasarea măsurilor viitoare.

Informațiile pe care securistul le redă provin din două surse, după cum rezultă din mențiunea: „aspectul ne-a fost semnalat şi pe a doua linie". Nu putem şti dacă liniile reprezintă doi informatori diferiți sau un informator şi alte mijloace de urmărire (interceptări telefonice/ale corespondenței).

Spre deosebire de notele informative, unde informatorul redă, de regulă, informațiile pe care le-a obținut în mod nemijlocit, prin contact direct cu persoana urmărită, în rapoarte, securistul reprezintă un intermediar care trece prin propriul filtru informațiile şi le redă aşa cum le înțelege, selectându-le şi formulându-le într-o ordine pe care el o consideră relevantă.

Aşadar, în cadrul rapoartelor avem de-a face cu o dublă procesare a discursului originar: a informatorului şi a securistului. Iar în unele cazuri, dacă informatorul redă zvonuri, putem vorbi de trei sau patru reformulări succesive.

Din acest motiv, la nivelul modalităților de raportare apar o serie de diferențe față de notele informative, securistul păstrând o atitudine mai neutră şi renunțând la redările în discurs direct în favoarea discursului indirect, a discursului narativizat sau a rezumării ideilor. Se asigură în acest fel şi economia de spațiu şi claritatea informațiilor, astfel încât superiorii să recepteze cu uşurință esențialul.

Se constată o oarecare dificultate în a distinge secvențele de discurs indirect de secvențele de discurs narativizat sau chiar de simplă rezumare. Laurence Rosier identifică două tipuri de structuri care pot fi considerate discurs narativizat: structuri care actualizează doar discursul citant (de exemplu: El se plânge./El mărturisi./Ei au schimbat câteva vorbe.) şi cupluri discurs citant-discurs citat (de exemplu: Ei au vorbit politică./Ei au discutat literatură.) (Rosier 1999: 226–228). Laurence Rosier îşi pune problema dacă putem considera DN ca pe o specie de DI,

BDD-A32487 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 20:10:45 UTC)

având în vedere că ele sunt destul de apropiate din punct de vedere semantic. Răspunsul oferit de autoare este că ele se diferențiază din punct de vedere sintactic, în sensul că DN, spre deosebire de DI, nu acceptă o propoziție completivă (Rosier 1999: 233).

Aşadar, discursul narativizat are în cadrul rapoartelor funcția de a rezuma ideile, dar şi de a le reda prin alți termeni, selectați de ofițerul raportor. Semnificația inițială este recodificată în discursul ofițerilor. Raportorul se foloseşte de numeroase ancoraje şi metacomentarii cu rolul de a organiza cât mai bine informațiile şi de a introduce totodată discursul narativizat. Discursul narativizat înregistrează structuri variate ce conțin: *verbe ce indică acțiuni cognitive* – „să se gândească la acțiunea raportată", *stări afective* – „se arată foarte îngrijorați de modul cum este tratată literatura militantă", *verbe ce indică aluzia* sau *informarea* „susnumiții se referă la modul cum s-a desfăşurat Festivalul național de poezie de la Iaşi", „aspectul ne-a fost semnalat şi pe a doua linie", „a început să se intereseze cine ar fi dispus să adere la un astfel de grup", *argumentarea unui punct de vedere* - „pentru susținerea celor afirmate". Alte structuri de tipul „nu sunt solicitați la acțiunile interne", „nu au unde să răspundă atacurilor îndreptate asupra lor" cad sub incidența unei simple narațiuni, ele netrimițând la nişte acte de vorbire reale sau posibile (Bălăşoiu 2017: 35).

În secvențele de DI – „Sus-numitul consideră că hotărârea ce urmează a fi luată va trebui să o consemneze", „sunt de părere că nu iau măsuri eficente de îndreptare" –, verbele *dicendi* utilizate sunt verbe de opinie şi marchează distanțarea raportorului față de discursul raportat.

Ultima secvență discursivă este reprezentată de trasarea planului de acțiune. Acesta este formulat clar, sub forma unei liste numerotate de la 1 la 4 şi prevede: mobilizarea rețelei informative, deschiderea acțiunii de filaj, implantarea de mijloace tehnice la domiciului urmăriților, informarea partidului.

CONCLUZII

În concluzie, nota informativă analizată aparține unui tip particular de note informative care nu vizează incriminarea referentului şi nu îi construieşte vinovăția, ci din contră, urmăreşte să îi ofere o imagine bună în fața regimului. Strategia informatorului este de a da cât mai multe exemple de frânturi de discuție în care Petre Țuțea se dovedeşte a fi un bun comunist. Ideile cele mai convingătoare, dovezile alinierii la politica partidului, sunt redate prin **discurs citat** şi **discurs indirect liber** (marcându-se aici şi adeziunea raportorului la acestea). Aspectele ce țin de detalii din conversații sunt redate prin intermediul **discursului indirect** şi a **discursului narativizat**. Tot prin intermediul discursului **narativizat** sunt redate şi replicile imaginate de Petre Țuțea pentru situația în care Mircea Eliade s-ar hotărî să vină în țară. Pe lângă verbele dicendi neutre (*a spune, a*

BDD-A32487 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 20:10:45 UTC)

afirma, a relata), informatorul utilizează şi verbe sau locuțiuni verbale prin care marchează implicarea personală şi adeziunea sa la ideile enunțate: *a aprecia, a socoti, a consilia, a fi de părere că*, completate de indicațiile paralingvistice (*Petre Țuțea, modest...*). Toate acestea contribuie la construirea unui anumit *ethos* al *obiectivului* aflat în urmărire: un patriot, un comunist care nu încalcă cu nimic politica partidului.

Spre deosebire de notele informative, unde informatorii alternează diferitele modalități de raportare pentru a reda diferite tipuri de informații (incriminante, de detaliu, generale etc), în rapoarte predomină discursul narativizat cu rol de a rezuma ideile şi a le transpune într-un limbaj instituționalizat. Formulările sunt standard, supuse unui anumit nivel de clişeizare, iar sursele de informare utilizate de raportor sunt multiple, informațiile completându-se reciproc. În plus față de notele informative, rapoartele cuprind şi o secțiune în care sunt indicate măsurile ce trebuie luate în problema discutată (începerea/inchiderea unei operațiuni de urmărire etc.). Raportorul păstrează în cadrul raportului analizat o atitudine neutră, neimplicându-se în redare.

SURSE

Serviciul Român de Informații, *Cartea albă a Securității. Istorii literare şi artistice (1969–1989)*, Bucureşti, Editura Presa Românească, 1996.

BIBLIOGRAFIE

Anscombre, Jean Claude, Ducrot, Oswald, 1983, *L'argumentation dans la langue*, Bruxeles, Mardaga.

Arendt, Hannah, 1994, *Originile totalitarismului*, Bucureşti, Humanitas.

Bălăşoiu, Cezar, 2017, *Probleme ale discursului raportat*, Bucureşti, Editura Universității din Bucureşti.

Biber, Douglas, *et al*., 2007, *Discourse on the Move, Using Corpus Analysis to Describe Discourse Structure*, John Benjamins Publishing Company Amsterdam/Philadelphia.

Cvasnîi-Cătănescu, Maria, 2007, *Retorică publicistică – de la paratext la text*, Editura Universității din Bucureşti.

Guțu-Romalo, Valeria, coord., 2005, *Gramatica Limbii Române*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Bucureşti.

Haillet, Pierre Patrick, 1998, „Le conditionnel d' altérité énonciative et les formes du discours rapporté dans la presse écrite", în *Pratiques: linguistique, littérature, didactique*, nr. 100, 1998, pp. 63–79.

Maingueneau, Dominique, 2007, *Analiza textelor de comunicare*, trad. Sovea Mariana, Iaşi, Editura Institutul European.

Rosier, Laurence, 1999, *Le discours rapporté, Histoire, theories, pratiques*, Paris-Bruxelles, De Boeck-Duculot.

Rovența-Frumuşani, Daniela, 2005, *Analiza discursului, Ipoteze şi Ipostaze*, Bucureşti, Tritonic.

BDD-A32487 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 20:10:45 UTC)

LE DISCOURS RAPPORTÉ DANS LES DÉLATIONS: LA NOTE INFORMATIVE ET LE RAPPORT

Résumé

L'article porte sur les traits particuliers du discours rapporté dans le discours de la délation spécifique à l'institution des Services secrets du régime communiste. On analyse deux documents, une note informative et un rapport, en identifiant les cadres de la communication, les participants à l'acte communicatif, les types du discours rapporté, les éléments introductifs et la rélation entre le type du discours rapporté utilisé et les intentions de l'informateur.

BDD-A32487 © 2020 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-22 20:10:45 UTC)